

Nieuwe kansen voor verschaffen inzicht in kwalificaties

Er wordt in Den Haag al geruime tijd gesproken over het afschaffen van het procuraat. Voorwaarde voor een dergelijke stap is dat het komt tot de inrichting van een Landelijk Advocaten Tableau. De auteur verkent de mogelijkheden die zo'n landelijk tableau met zich meebrengt in termen van transparantie van de advocatuur. Maar eerst een korte blik op de geschiedenis van het tableau.

D. de Snoo

hoofd communicatie en Rechtspraktijk Nederlandse Orde van Advocaten¹

In het Laat Romeinse Keizerrijk was het beroep advocaat al georganiseerd.² Bij elke rechtbank was een vast aantal advocaten ingeschreven die gezamenlijk een 'Ordo' vormden. In 1520 gaf de bisschop van Utrecht een statuut af waarin voor het eerst werd gesproken over het tableau, de jaarlijks gedrukte lijst met advocaten.³ Om ingeschreven te worden op het tableau moest men meester in de rechten zijn, en later werd er zelfs gesteld dat een advocaat moest zijn gepromoveerd aan 'eenige fameuse

Universiteit'.⁴ In 1531 bepaalde het Hof van Holland dat een advocaat zich alleen mocht inschrijven op het tableau als hij de Christelijke religie bezat. Deze voorwaarde bleef tot 1792 bestaan.⁵ De organisatie van de advocatuur in Nederland stemt sinds de napoleontische tijd overeen met de Parijse Orde van Advocaten. Die ontstond in de tijd van Lodewijk XIV (1651-1715). Per keizerlijk decreet van 14 december 1810 werd de Nederlandse balie vanaf 1811 georganiseerd in Orden van Advocaten, in het arrondissement bestuurd door een Raad van Toezicht. Napoleon wilde de advocatuur ondergeschikt maken aan de staat en verleende de Orden weinig bevoegdheden.⁶ De Orden kregen het 'maîtrise du tableau': de bevoegdheid om zelf te beslissen over de toelatingen op het tableau. De regering kreeg echter het recht om te beslissen over schorsingen en schrapping. In het nieuwe Koninkrijk der Nederlanden bleef het decreet van kracht. Voor inschrijving op het tableau moest men vanaf 1813 echter wel een verzoek indienen bij de Koning, de Orden kregen geen zeggenschap over het tableau. Het decreet bleef in werking tot de invoering van Reglement III van Orde en Discipline voor de Advocaten en Procureurs in 1838. Ook in het Reglement III kregen de Orden geen zeggenschap over het tableau. Dat veranderde in 1918. De Nederlandse Advocaten-Vereniging (NAV) vroeg op 1 december 1917 om een wijziging van Reglement III op twee punten. De advocaten en de procureurs zouden aan hetzelfde disciplinaire toezicht moeten worden onderworpen, en de

Nederlandse Vereniging van Mediation Advocaten (NVvMA)

Raad van Toezicht zou zich tegen de beëdiging van een advocaat moeten kunnen verzetten. De gedachte was dat de advocatuur haar eigen eer moest bewaken. Bij Koninklijk Besluit (KB) van 31 januari 1918 werd het verzoek van de NAV volledig ingewilligd. De Raden van Toezicht hadden nu de mogelijkheid om een advocaat te schrappen.

Bij KB van 17 augustus 1929 trad een nieuw reglement in werking. De inschrijving op het tableau berustte nog altijd bij de rechtbanken. De Raden van Toezicht kregen echter de mogelijkheid om schorsingen en schrappingen openbaar te maken.

Vanaf 1933 rees, door de opkomst van het nationaal-socialisme in Duitsland, de vraag of buitenlanders konden worden toegelaten tot de Nederlandse balie. Bij KB van 24 augustus 1938 werd besloten dat de Nederlandse balie alleen toegankelijk was voor Nederlanders. Die eis van Nederlanderschap verdween pas in 1974. Na de Tweede Wereldoorlog vond er een zuivering van de balie plaats. Alle advocaten die lid waren geweest van de NSB of op een andere manier hadden gecollaboreerd, werden geroyeerd. Tot aan 1970 hebben de Raden van Toezicht zich verzet tegen 'foute' advocaten die zich weer wilden laten inschrijven op het tableau.

De invoering van de beroepsopleiding in 1988 introduceerde een voorwaardelijke inschrijving op het tableau. Na het afronden van de Beroepsopleiding, die negen maanden duurt, wordt de inschrijving op het tableau onvoorwaardelijk.

Toekomstige ontwikkelingen

Nu naar het heden. In dit voorjaar vocht de Orde een klein geschil uit met een ondernemer die – naar de mening van de Orde ten onrechte – een 'officieel' webregister van advocaten bijhield. De zaak eindigde in een schikking, waardoor de Orde eigenaresse werd van de domeinnaam advocatenregister.nl. Gezien de hierna geschetste ontwikkeling van een landelijk advocatenregister, zou deze domeinnaam nog wel eens van pas kunnen komen...

In 1997 nam de ministerraad het besluit de procureur af te schaffen en de Advocatenwet dienovereenkomstig aan te passen. Het is lang stil geweest rond dit besluit, met name omdat er veel onderzoek heeft plaatsgevonden naar de effecten van een dergelijk besluit op de rechterlijke organisatie.

Het project 'afschaffen procureur' is inmiddels herleefd. Een ambtelijke werkgroep, waarin de Orde participeert, bereidt de afschaffing voor. Belangrijke onderwerpen op de agenda zijn: de wijziging van de Advocatenwet en het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, de positie van de rolwaarnemer, de inrichting van een Landelijk Advocaten Tableau (LAT) en de toekomstige rol van de Raden van Toezicht bij arrondissementsgrensoverschrijdende verhuizingen van advocaten. De Orde ziet erop toe dat alle betrokkenen in het uitvoeringstraject worden geconsulteerd.

De Orde, de Raden van Toezicht, de Raad voor de Rechtspraak en de Raden voor Rechtsbijstand zijn thans doende om de voorloper van het LAT⁷ in te richten. De werktitel van dit project is BAR (Basis Advocaten Register). Het is de bedoeling dat register in 2005 te realiseren. In eerste aanleg zullen in dit register de NAW⁸- en beëdigingsgegevens van advocaten worden opgenomen. De gerechten, de landelijke Orde, de plaatselijke Orden en de Raden voor Rechtsbijstand zullen deze bron gebruiken om hun databestanden up-to-date te houden. Advocaten geven hun adreswij-

Aantal leden: 190.

Toelatingseisen Tot lid van de vereniging kunnen worden toegelaten zij die: 1) ten minste zeven jaar als advocaat zijn ingeschreven (geweest). Voor aspirant-leden geldt een termijn van 4 jaar, en 2): een door het bestuur erkende mediationopleiding hebben voltooid.

Cursussen: De vereniging biedt een trainingsprogramma aan voor haar leden, dat

specifiek is afgestemd op de advocaat-mediator.

Andere activiteiten: Elk jaar houdt de vereniging een jaarvergadering, waarbij een actueel onderwerp wordt gecombineerd met de algemene ledenvergadering.

Publiciteit: De vereniging kent een pool van leden die door kennis en ervaring aantoonbare deskundigheid bezitten als mediator en zich als zodanig via de vereniging ten behoeve van derden presenteren. Binnenkort kan dit ook via de website van de vereniging (www.nvvma.nl), waar een uitgebreid cv kan worden geraadpleegd.

"De NVvMA heeft als missie het realiseren van een pool van gekwalificeerde mediation-advocaten voor het bedrijfsleven en overheid in zaken die (onnodig) gejuridiseerd zijn of dreigen te worden. De mediation-advocaat onderscheidt zich van andere mediators doordat hij het juridisch speelveld kent. Juist in gejuridiseerde conflicten is dat van belang. De NVvMA stelt met een specifiek trainingsprogramma leden in de gelegenheid om hun vaardigheden als mediator te verdiepen, en waarborgt daarmee de kwaliteit van de in het bestand op te nemen mediation-advocaten.

Leden van de vereniging zijn via hun registratie bij het Nederlands Mediation Instituut gebonden aan de Gedragsregels voor Mediators, en de daaraan verbonden tuchtrechtspraak. De vereniging overweegt daarnaast om zich aan te sluiten bij het Forum of Mediation Centres van de Union Internationale des Avocats, en de door deze organisatie vastgestelde internationale gedragsregels voor mediators.

De vereniging spant zich in om mediation bij ondernemers bekend te maken; zij is gesprekspartner voor bedrijven, instanties en organisaties die een verbindende, toeleidende of sturende rol bij mediation hebben. De NVvMA ziet als specialisatievereniging van de Orde ook een taak in het stimuleren van de bewustwording bij collegae en confrères omtrent mediation, en de speciale vaardigheden die nodig zijn om cliënten als advocaat bij te staan in mediation. Zij voert daarover overleg met de Algemene Raad. Ten slotte levert de NVvMA een bijdrage aan de ontwikkeling van mediation in het algemeen, onder andere door zich bezig te houden met de juridische problematiek die daarbij speelt."

zizingen door aan één centrale administratie. Alle partijen beschikken dan steeds over de juiste gegevens.

De genoemde organisaties 'verrijken' hun bestanden met gegevens die zij voor hun specifieke taak nodig hebben. Bij de Raden voor Rechtsbijstand zijn dit gegevens die samenhangen met de toevoegingen, de plaatselijke Orden houden onder andere opleidingsgegevens bij en de landelijke Orde⁹ verwerkt financiële gegevens (in verband met de hoofdelijke

omslag) en gegevens omtrent beroepsopleiding, de centrale controleverordeningen en de audits.

Het BAR en daarna het LAT zullen een verbetering betekenen ten opzichte van de huidige situatie. Nu is er behoorlijke 'ruis' tussen de circa 44 bestanden¹⁰ waarin basisgegevens van advocaten worden bijgehouden. In de nabije toekomst zal het LAT hét register zijn waarin advocaatgegevens zijn opgenomen.

Transparantie

Bij centrale registratie en publicatie van advocaatgegevens doemt enerzijds het 'Big Brother'-schrikbeeld op. Anderzijds biedt een betrouwbaar register met plusfuncties en – vanzelfsprekend – publicatie op het internet, naar de rechtzoekende toe de mogelijkheid de transparantie van de advocatuur te vergroten.

Het huidige ledenbestand van de Orde is raadpleegbaar op www.alleadvocaten.nl. Naast de NAW-gegevens van de advocaat, is op deze site slechts te zien welke advocaten deelnemen aan de geschillenregeling advocatuur en welke advocaten het 'rechtshulp op maat'-tarief hanteren. Maatschappelijk verantwoord ondernemen houdt echter onder meer in dat de producent de consument toegankelijke informatie biedt over zijn product. Deze maatschappelijke plicht rust ook op de advocaat als juridisch dienstverlener. De beroepsorganisatie kan een belangrijke rol spelen om er voor te zorgen dat de gegevens betrouwbaar zijn.

De simpelste faciliteit naar het publiek is de controle: is meester Jansen inderdaad advocaat?¹¹ Om deze basale controle vollediger te doen zijn, is te bepleiten dat ook schorsingen en schrappingen te 'zien' moeten zijn. Ontzegging van de bevoegdheid het advocatenvak uit te oefenen is immers een gegeven van openbare orde. Het is de vraag of ook minder vergaande tuchtrechtelijke maatregelen raadpleegbaar zouden moeten zijn.¹² Een positieve opvatting daaromtrent zou leiden tot een openbaar tuchtreger.¹³

Eenvoudiger zoeken

Het ontsluiten van meer informatie zou het zoeken naar de juiste advocaat eenvoudiger kunnen maken. Het publiek ervaart dat vaak als lastig. Met logische vragen als: welke advocaat kan mij helpen in mijn conflict met mijn huisbaas? En wat kost dat dan?

De eerste vraag noopt tot uitbreiding van de advocaatgegevens met informatie over specialisatie. Een weerbarstig leerstuk. Niet alleen in Nederland, maar ook binnen de kringen van de CCBE.¹⁴ Het is denkbaar het lidmaatschap van een specialisatievereniging op te nemen. De Orde werkt aan een erkenningsregeling van specialisatieverenigingen waarmee een zekere waarborg naar het publiek zou ontstaan.

Maar wat dan te doen met de advocaten die weliswaar gespecialiseerd zijn, maar verkiezen geen lid te zijn van een specialisatievereniging? Om ook deze advocaten te accommoderen zou de Orde – naar analogie van de werkwijze van de meeste specialisatieverenigingen – per specialisatie¹⁵ minimumeisen voor het aantal te behalen opleidingspunten en het jaarlijks aantal uren in het vakgebied kunnen vaststellen. De kans is groot dat deze eisen lager zullen zijn dan die van de specialisatieverenigingen. De laatste proberen zich immers door opleidingseisen ook in de markt te profileren. Dat tendert naar hogere drempels dan wellicht noodzakelijk voor een 'gemiddelde' praktijk.

In het verleden heeft de Algemene Raad in een opleidingsproject een 'meso'-opleidingsniveau tussen stagiaire en (super)specialist gedefinieerd. Bepaalde cursussen permanente opleiding zouden het predikaat 'meso' krijgen.¹⁶ Door jaarlijks een aantal, nader te bepalen, punten te halen, zou de advocaat in een openbaar (opleidings)register te traceren zijn. Uiteindelijk is deze weg niet bewandeld. Het 'meso'-niveau heeft een plaats gekregen in de leerlijnen van de voortgezette stagiaireopleiding, overigens zonder publicatie. Een gemiste kans die wellicht heroverweging verdient. Het zou het begin hebben kunnen zijn van het bieden van meer inzicht in professionele kwaliteit naar de rechtzoekende.

De afbeelding hierna toont het zoekscherm van de *Find a Lawyer*-site van de *Law Society*. Specialisatie (*areas of law*), talenkennis, deelname aan gefinancierde rechtsbijstand, vaste prijs voor een eerste gesprek en rolstoeltoegang maken deel uit van de zoekmogelijkheden.

Prijs?

Een duidelijke prijs blijkt nog steeds een lastig onderwerp in de balie. Advocaten staan bekend als 'duur' tot 'onbetaalbaar'. In het recente WODC-onderzoek 'De geschillenbeslechtingsdelta 2003'¹⁷ komt deze perceptie weer onverbloemd naar voeren. De gefinancierde rechtsbijstand werkt sinds jaar en dag met vaste prijzen voor bepaalde zaken. Advocaten zouden in betalende zaken wellicht ook meer kunnen gaan werken voor een bepaalde prijs, afhankelijk van het soort zaak.

De Orde schafte in 1997 het referentietarief en calculatieschema af. Het is vreemd dat er nog altijd geen site www.degoedkoopsteadvocaat.nl bestaat, hoewel sinds het loslaten van de vaste prijs in het notariaat al geruime tijd de site www.degoedkoopstentaris.nl actief is. Daarop worden de tarieven van 500 notariskantoren gepubliceerd. Een oorzaak kan zijn dat het werk van de notaris wellicht wat meer *commodity*-geïntendeerd is dan dat van de advocaat.

In tegenstelling tot de vermelding van specialisatie, valt niet te verwachten dat de advocatuur er snel toe over zal gaan om publica-

15 SPECIALISATIE- VERENIGINGEN

Vereniging voor Bouwrecht- Advocaten (VBR-A)

tie van prijzen aan de Orde over te laten. Hoewel er een belang is voor de rechtzoekende, is prijsvorming en prijspolitiek meer een aangelegenheid van het advocatenkantoor. Een selectie op 'rechtshulp op maat' in www.alleadvocaten.nl leidt tot de uitkomst dat circa 1624 advocaten een tarief hanteren dat is toegesneden op de particuliere cliënt. De uitkomst zegt echter niets over de uiteindelijke kosten van de zaak. Het zal meestal gaan om uren maal tarief, de meest gebruikelijke declareermethode.

Ten slotte is het denkbaar dat de Orde de auditverklaring advocatuur¹⁸ met geldigheidsduur opneemt in het register. De Orde houdt bij welke kantoren beschikken over een auditverklaring op basis van de kwaliteitsstandaard 2004. Een mogelijkheid om te raadplegen op dit gegeven is betrekkelijk eenvoudig te realiseren.

Slot

De geschetste onderwerpen zijn suggesties om de voorlichting naar het publiek te verbeteren en uit te breiden. De projecten BAR en LAT kunnen een prima aanleiding zijn om de informatieverstrekking door de Orde over advocaten en advocatenkantoren aan de rechtzoekenden nader te beschouwen.

Veel informatie is al beschikbaar, of kan op eenvoudige wijze beschikbaar komen. Het landelijke register waarin de advocaten zullen zijn opgenomen, kan een duidelijke meerwaarde gaan bieden voor de cliënt. De wenselijkheid en omvang is een zaak van Ordepolitiek en zou onderwerp kunnen gaan uitmaken van beleidsvoorbereiding door de Algemene Raad en besluitvorming door het College van Afgevaardigden.

Noten

- 1 Met medewerking van N. Hupkes, medewerker rechtspraktijk bij de Nederlandse Orde van Advocaten.
- 2 J. Stevens, Regels en gebruiken van de Advocatuur te Antwerpen (Antwerpen, 1990), 15-18
- 3 Jhr. Mr. K.J. Schorer, De advocatie in Utrecht tot omstreeks 1800, deel I (*Advocatenblad* 1924)
- 4 Jhr. Mr. K.J. Schorer, De advocatie in Utrecht tot omstreeks 1800, deel II (*Advocatenblad* 1925)
- 5 E.W.A. Henssen, Twee eeuwen advocatuur in Nederland 1798-1998, 7
- 6 Henssen, 16.
- 7 Het landelijk advocatentableau houdt verband met de voorgenomen afschaffing van de titel procureur.
- 8 Naam, adres en woonplaats.
- 9 De Orde publiceert de informatie uit het ledenbestand in het vademecum personeel en (behoudens e-mail- en faxadressen) ook op de website www.alleadvocaten.nl
- 10 Raden van Toezicht, Landelijke Orde, Gerechten, Raden voor Rechtsbijstand.
- 11 Een *quickscan* bij een zevental rechtbanken in Nederland laat zien dat rechtzoekenden overigens zelden informatie opvragen over inschrijvingen op het tableau. Een aantal keer per jaar wordt er gevraagd of een advocaat ook daadwerkelijk staat ingeschreven. Meestal vraagt de rechtzoekende naar de adresgegevens van de advocaat. Bij een aantal rechtbanken mag er geen informatie worden gegeven en wordt men doorgestuurd naar de betreffende Raad van Toezicht.
- 12 De Law society of New South Wales (www.lawsociety.com.au) publiceert alle tuchtrechtelijke uitspraken niet geanonimiseerd op het web. The solicitors disciplinary tribunal in Engeland publiceert ook alle uitspraken.
- 13 De mogelijke complicaties die er zijn op grond van de Wet persoonsgegevens vallen buiten het bereik van dit artikel. Nadere studie zal ongetwijfeld uitwijzen dat bepaalde gegevens, bijvoorbeeld examenresultaten in de beroepsopleiding of inkomensgegevens in het kader van de opgave HO, beschermd zijn.
- 14 Een van de ambities van de CCBE is een 'European Lawyers Database' waarin de rechtzoekende op specialisatie en talenkennis kan zoeken.
- 15 Zie lijst vademecum.
- 16 Nota beleidsvoornemens opleiding CVA, 15 september 2000.
- 17 WODC, Boom Juridische uitgevers, 2004 zie ook www.wodc.nl
- 18 Sinds de invoering van de kwaliteits-toets 2002 zijn ruim 2000 advocatenkantoren actief in de gefinancierde rechtsbijstand, geaudit.

Aantal leden: 360.
Toelatingseisen: De VBR-A kent leden en kandidaat-leden. Het lidmaatschap kan worden verkregen door advocaten die meer dan zeven jaar zijn ingeschreven en meer dan een derde deel van hun tijd aan het publiek- of privaatrechtelijk bouwrecht besteden. Tot aspirant-lid kunnen worden benoemd advocaten die vier jaar als

zodanig zijn ingeschreven en meer dan een derde deel van hun tijd aan het publiek- of privaatrechtelijk bouwrecht besteden. Slaagt het aspirant-lid voor het examen publiek- of privaatrechtelijk bouwrecht, dan kan hij of zij desgewenst vol lid worden. Deze toelatingseisen zijn vastgelegd in de statuten van de VBR-A. In een van de jaarvergaderingen is besloten om van de leden te eisen dat zij jaarlijks een zestal van de door hen te vergaren opleidingspunten in de sfeer van het bouwrecht moeten hebben behaald. Tevens worden zij geacht jaarlijks een derde van hun tijd aan het bouwrecht te (blijven) besteden. Daarop wordt gecontroleerd.

Cursussen: Ten minste een maal per jaar wordt door de VBR-A een (zware) meerdaagse cursus georganiseerd in het publiekrechtelijk en het privaatrechtelijk bouwrecht, waarbij de VBR-A zich verheugt in de trouwe participatie als docent (en examinator) van een groot aantal gerenommeerde bouwrechtsspecialisten. Daarnaast sluit de VBR-A aan bij de bijeenkomsten van zowel de Vereniging voor Bouwrecht als het Instituut voor Bouwrecht, met welke organisaties nauwe banden bestaan.

Publiciteit: Het staat de leden vrij om hun lidmaatschap op – bijvoorbeeld – het eigen briefpapier kenbaar te maken. In elk geval zijn alle geregistreerde leden te vinden op de website van de VBR-A.

"De VBR-A richt zich op het op een hoger plan brengen van de advocatuurlijke bouwrecht-beoefening, en richt zich daarbij niet alleen op grote kantoren, maar zeker ook op kleine, middelgrote en niche-kantoren. Topspecialisten voorzien cursisten (aspirant-leden) van de VBR-A-opleiding van informatie op hoog niveau, en voor de leden wordt jaarlijks voorzien in voldoende education-permanente-activiteiten op niveau, om zeker te stellen dat de kennis ten minste op niveau blijft. Als gevolg daarvan kan VBR-A-advocaat zich profileren in de wereld van het bouwen, en zich staande houden tussen de juridisch en niet-juridisch geschoolde adviseurs."